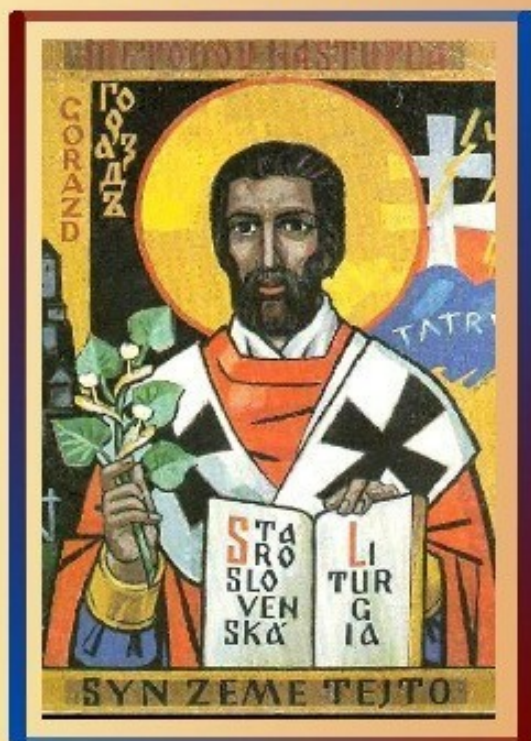

ZBORNÍK

Z CELOSLOVENSKEJ SÚŤAŽE
S MEDZINÁRODNOU ÚČASŤOU
V TVORBE DUCHOVNEJ POÉZIE,
PRÓZY A DRÁMY

**26. GORAZDOV LITERÁRNY
PREŠOV 2021**

XXVI. GORAZDOV LITERÁRNY
PREŠOV

Zborník
z *XXVI. ročníka celoslovenskej súťaže*
s medzinárodnou účasťou
v tvorbe duchovnej poézie, prózy
a drámy
výber literárnych prác
11. december 2021

*XXVI. Gorazdov literárny Prešov
je súčasťou
XXXII. svätogorazdovských dní na
Slovensku
a Dekády svätého Gorazda na Slovensku
2016 – 2025,
nad ktorými trinásťkrát prevzal záštitu
exprezident
Slovenskej republiky
IVAN GAŠPAROVIČ*

*Literárne príspevky hodnotila porota
v zložení:*

doc. PhDr. Peter Karpinský, PhD.

Mgr. Lenka Šafranová, PhD.

Mgr. Alžbeta Verešpejová, PhD.

Vzdorovať písaním

Napriek tomu, že sa ešte stále nachádzame uprostred pandémie, ktorá ovplyvňuje každodenný chod našich životov, neprestávame písať. Parafrázujúc verše Mily Haugovej, vzdorujeme smrti písaním. To, čo sa jednému vidí malicherné a zbytočné, môže byť pre druhého spôsobom ako prežiť, neupadnúť do stavu frustrácie, zúfalstva. Našťastie aj tento rok prišlo do Gorazdovho literárneho Prešova pomerne veľké množstvo prác, čo možno chápať aj ako signál, že nerezignujeme na seba ani svet okolo nás a ešte stále sme schopní vidieť a prežívať krásu. Potreba hľadať ju sa odrazila aj v prevažujúcom počte textov impresií, v ktorých sa vypovedajúci usilovali zastaviť okamih, precítiť ho a podať o ňom správu prostredníctvom nevšedných obrazov. Od priamočiarej deskripcie sveta tak prechádzali k fantazijnej metaforike založenej na výraznej senzuálnosti. Na zobrazenie reality však využívali nielen zrak, ale vo väčšej miere aj hmat, sluch či čuch. Nemáme odpoveď na to, prečo sa v tomto ročníku súťaže vyskytlo toľko textov, v ktorých sa jednotlivé subjekty či rozprávači neuspokojili s pozorovaním sveta, ale nevyhnutne sa ho potrebovali dotknúť, privoňať si k nemu či ochutnať ho. Môžeme sa len domnievať, že v čase izolácie sa túžba bezprostredne spoznávať život okolo nás ešte zintenzívnila. Do akej miery je táto túžba uvedomovaná, by možno nedokázali zodpovedať ani samotní autori. Isté však je, že väčšina textov rezignovala na výraznejšiu pointu, vnútornú dynamiku textu a myšlienkový oblúk, problémový výkyv v prospech sprostredkovania dojmu a priblíženia konkrétneho vonkajšieho javu (dúhy, dozrievania plodov, hmly, nachádzania reliktov starého sveta). V niektorých prípadoch však to, čo autor opísal, bolo významnejšie a zasahujúcejšie pre neho, ako pre čitateľa. Spomalenie a statickosť niektorých básní či próz nebola vždy funkčná a dôsledkom bola rozplývavosť

a nezapamätateľnosť. Nie každý text musí mať údernú pointu, no mal by vedieť vyťažiť z potenciálu jazyka, jeho variability a pružnosti.

V kategórii detských textov prevažovali tri polohy – hravosť, meditatívnosť a snovosť/fantazijnosť výrazu, pričom neraz dochádzalo k ich spojeniu v rámci jedného textu. Príkladom symbiózy uvedených (prí)znakov sú básne víťazky Sone Čandíkovej. Detské (bezstarostné) videnie sveta, v ktorom je možné všetko, funkčne kompenzuje rozjímavosť a zmena atmosféry či nálady v básni, dodávajúca jej určitú vážnosť.

V kategórii poézie dospelých autorov sa o prvé miesto delia Júlia Rakovská a Iveta Kloptová s navzájom celkom odlišnými poetikami. V básňach Júlie Rakovskej možno oceniť premyslenú a zvládnutú prácu s rytmom a rýmom. Z textov je zjavné, že autorka patrí k poučeným poetkám. Pozná verzologické pravidlá, vrátane stopovej organizácie verša a využíva ju napríklad na posilnenie melancholickej atmosféry textov. Kým poetika Júlie Rakovskej nadväzuje na tradičnú podobu lyriky, v spôsobe písania Ivety Kloptovej možno identifikovať súčasné lyrické tendencie, ako napríklad anestetizáciu textu, využívanie pojmov a princípov z exaktných vied, detabuizáciu niektorých tém súvisiacich so ženskou telesnosťou, sebazpozorovanie a analýzu, úsilie o odstup od témy prostredníctvom sterilného jazyka, emocionálnu prepiatosť obsahu a podobne. Napriek tomu, že uvedené tendencie badať v slovenskej lyrike písanej ženami od 90. rokov 20. storočia, básne Ivety Kloptovej neimitujú cudzie písanie. Unikátny spôsob narábania s danými prvkami im priznáva legitimitu a suverénosť.

V kategórii prózy dospelých autorov sa víťazkou stala Jana Cigániková. Porotu presvedčila jej práca s opakovaním a varírovaním motívov, premyslená kompozícia textu, zmysluplné striedanie a prepájanie časopriestorových rovín, ale aj synkretizmus epických a lyrických prvkov, vďaka ktorým sa

posilnila atmosféra textu a dojem z neho. Devízou písania Janky Cigánikovej je to, že dokáže obyčajnú situáciu podať tak, aby pôsobila nevšedne, zasiahla čitateľa a prebudila v ňom záujem o ďalšie čítanie.

Zvedavosť v čitateľovi podnecuje aj text Štefana Šimka – víťaza v kategórii dramatických textov. Napriek tomu, že v Šimkovej dráme Svätí vystupujú všeobecne známe postavy (Judáš, Jošua), vnímame ich v novom, neošúchanom kontexte. Autorovi (v pozitívnom zmysle slova) nie je nič sväté, a len vďaka tomu môže prekročiť hranice sprofanovaných obrazov postáv, ktoré neraz vnímame sploštene a redukuje ich na protikladné symboly dobra a zla, čistoty a hriechu, nevinnosti a viny. Čitateľskú pozornosť púta, nielen provokatívnosť deja, britký jazyk, rýchly spád textu, dynamika dialógov, postupne budovaná tenzia, ale aj prítomnosť cynizmu.

Víťazi aktuálneho ročníka ponúkli jedinečné spracovanie témy, pričom u každého z nich porota dokázala odčítať jedinečné znaky poetiky, s ktorými autori pracovali systematicky a dôsledne.

Aj vďaka ich textom sme mohli spoznávať svet a súčasne a vnímať tvorivosť a ľudskosť v čase, ktorý je v každom ohľade skúškou humanity.

Lenka Šafranová

VYHODNOTENIE

*celoslovenskej súťaže s medzinárodnou účasťou
v tvorbe duchovnej poézie, prózy a drámy
XXVI. Gorazdov literárny Prešov*

POÉZIA

- 1. miesto**   **Júlia Rakovská**, Smolenice
- 1. miesto**   **Iveta Kloptová**, Ružomberok
- 2. miesto**   **Barbora Langová**, Stará Ľubovňa
- 3. miesto**   **Adam Kollár**, Stará Ľubovňa
- 3. miesto**   **Marek Jaroš**, Stará Ľubovňa

Čestné uznanie:

Barbora Plutová, Stará Ľubovňa

Ema Fröhlichová, Stará Ľubovňa

D R Á M A

1. miesto   **Štefan Šimko**, Hrabušice

Čestné uznanie   **Martina Baňasová**, Lubotice

P R Ó Z A

1. miesto   **Jana Levčíková Cigániková**,
Slovenský Grob

2. miesto   **Hana Vorobelová**, Prešov

3. miesto   **Jozef Mydla**, Prešov

Čestné uznanie:

Marek Locek, Brezno

Simona Martonková, Topolčany

DETSKÁ TVORBA

- 1. miesto** Soňa Čandíková, Stará Ľubovňa
- 2. miesto** Tina Strenková, Stará Ľubovňa
- 3. miesto** Ema Michelčíková, Prešov
- 3. miesto** Lenka Melcherová, Stará Ľubovňa

Čestné uznanie

Maxim Jozef Písarčík, Stará Ľubovňa

Andrej Hrabovecký, Prešov

Klaudia Šprochová, Stará Ľubovňa

Zoja Zuzana Mertová, Prešov

Ema Jeleňová, Stará Ľubovňa

Cena neziskovej organizácie Gorazdus pri SSOŠ Elba v Prešove

Andrej Hrabovecký, Prešov

Jozef Mydla, Prešov

Cena oblastnej rady Matice slovenskej v Prešove

Zoja Zuzana Mertová, Prešov

Martina Baňasová, Ľubotice

VÍŤAZNÉ PRÁCE

POÉZIA

Iveta Kloptová

Rodina V = a3

ak nebudem mať deti
a moja mama umrie
stratím väzby
dedičné vedomie
mi v lone
pukne
ako pohár

držím jej atlasy
chcela študovať
teraz plní vnútro
paprike
chýbajú mi cykly
kde sa smeje
vôkol trčia týždne a detské ruky
presakujú mi do očí
vidím starnúť otca
a rovnobežné steny
spoza nich
sa už radšej nevideli

našej kocke
sa zosypali hrany

Iveta Kloptová

Bezrozmerný útvar = bod

mama ma volala
moja malá muška

kresby mi spadli
spomedzi prstov
a sčerneli

prítomnosť vyprchala
ako dúha
lastovičky
ju pod krídlami
presadili dolu na juh
a terajšok
je hĺbka načrtnutá
jedným bodom
v guli
keď sa mi cnie
absorbujú spomienky
rozbité
v ostrom uhle

malá muška
všade vláči
veľkú
mŕtву muchu

Júlia Rakovská

V Božom adresári

Otcovi + 30. 5. 2021

Nad krajinou už mesiac bledne
a ladí struny z pavučiny.
A dni sú čoraz viacej všedné,
vo svete, čo je zrazu iný.

Do spomienok dnes viažem rýmy.
Viem, že už márne, ale predsa.
Nemôžu, ale mohli by mi
na chvíľu nadvihnúť kríž z pleca.

Voňajú ako na predjarí
a občas pália ako z vyhne.
Listujem v Božom adresári.
Zavolám. Možno ktosi zdvihne.

Deň zo všetkých iný

Hane Hegerovej + 24. 3. 2021

Ten známy hlas, čo chutil ako striedka,
v ľadovom vetre znie mi odznova.
A na ticho sa privyká len zriedka,
keď nepotrpíš si už na slová.

Čas sype za hrst' pomyselnej hliny
na dosky, ktoré znamenali svet.
Už nadišiel ten deň zo všetkých iný,
z rádia počuť: „Bože, já chci zpět...“

Barbora Langová

ryba

v okrúhlom akváriu má
samovražedné sklony
vyskakuje na dlážku
nechá sa povysávať
hodiť naspäť do skla
zatvorit' knihami

krúti sa točí strieda smery
vo vode ju drží už len hystéria

akože dotýkanie

opäť vyleštila okno
a opäť doňho vleteli labute
dva týždne sme ich na chodníku preskakovali
a potom sa úplne rozložili

keď chcela predísť náhodám
na sklo prilepila siluety zobákov
nemyslela na to že aj vtáci sa rozprávajú
odvtedy do skla narážajú ďalšie ústa
s potrebou dotknúť sa nereálna

Marek Jaroš

príbeh

úvod

Marta má rada včely
prízvukuje mi že potrebujú úl'
do ktorého trafia
spolu
ako hustý sveter
iba Matka dostala talent
pomôžu jej trúdy
čoskoro ich vymení

jadro

Mária má rada med
problémy s plodnosťou
pritom chce byť kráľovnou
vyzerá ako horčica
potrebuje lepšiu výživu
už nie je obyčajnou robotnicou

záver

po mojom vzkriesení
znova prišiel
Marta sa staralo o koláče
Mária o jeho slová
narodí sa jej chlapec

Adam Kollár

Tmavozelená

Do čiernej krajiny vrážaš zelené oči.

Ohýba sa

vzduch, ktorého sa dotýkajú,

dýcha pole. Tancuješ. Splny

stúpajú z pier.

Do papradí vplietaš púpavy a počúvaš

hromy. Nebeskí žreci plnia tvoje mlčanie.

Po vode posieľaš bylinky.

Búrka a na tebe všetko presvitá. Až bes ťa prikryje svojou
srst'ou,

vidno len strieborné pazúry.

Vznášaš sa v bubline, v ktorej je teplo.

Sokolími pohľadmi šepkáš moru – točí sa do akvamarínových
jablák a na tvojom tele iskria slnká – na horizonte vzd'ľujúce sa
mračná.

Zo zeme sa nesie mesiac, za chrbát ti kladie studené otázky.

Duch horí tak, ako sa napína a uvoľňuje jelenia koža.

Štít, zrkadlo, máš opretý o kmeň, z neho sa dívaš divá. Rastie
drevená modla, ktorá sa ti podobá, a vltavíny má okolo zreníc.

ČESTNÉ UZNANIE

Ema Fröhlichová

xxx

zbieram maliny
už desiatykrát toto leto
na zimu sa k sebe tisnú bližšie
tie silné sa nepustia
slabšie sa rozpadnú pod prstami
nechutia
mama naivne dúfa že ešte dozrejú
ja im už neverím

Barbora Plutová

Šiesteho siedmy

Od juhu ide búrka.

Klíže sa po kopcoch
a ticho si hrmí svoje.

Je to rozhovor

medzi ňou,

psami u susedov,

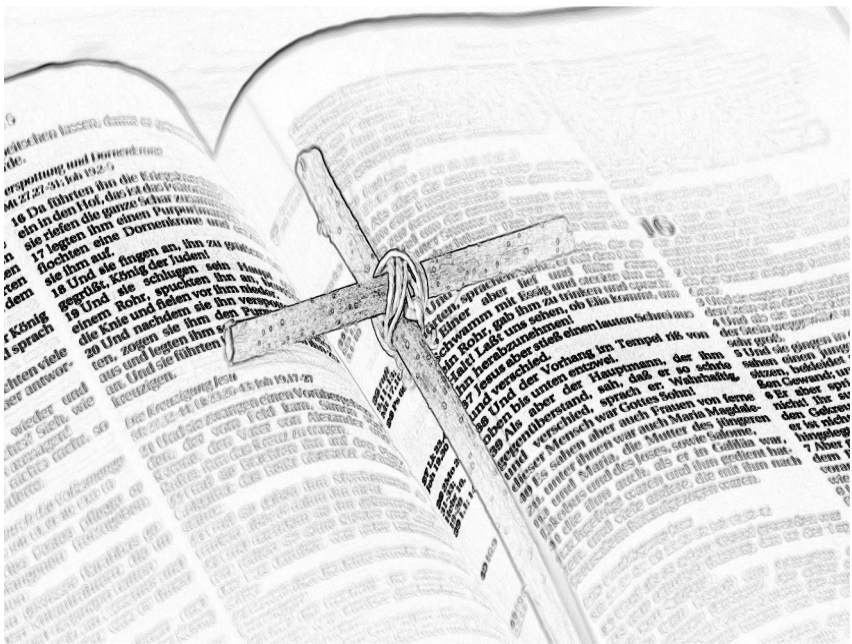
ktoré len z hrdosti neprestávajú brechať,

a mnou,

ktorá so sviečkou v ruke čakám na to,

čo možno ani nepríde.

VÍŤAZNÉ PRÁCE

PRÓZA

Jana Cigániková

Prvá pokorná

Doviezli sme ho od strýka. Nikto ho vlastne nechcel a on, akoby to tušil, vystrašene sa metal medzi ľudskými nohami. Na chvíľu som ho ešte musela pridržať, kameňom ho udrel rovno do spánkov, hlava mu okamžite padla nabok. Hľadala som jeho čas, len tak sa mi stratil v rukách. Kladivo a klince a potom ho križoval za nohy na starú kôľňu. Mal silné ruky a na chvíľku som ich vedela nenávidieť. Nožikom zarezal len jemne pod kožu, opatrne ju sťahoval. Cez slzy som ho sledovala a dúfala, že vytečie aspoň krv a voda. Vietor rozfúkal takmer všetky chlpy, pristávali na jazykoch.

Na obed sme mali králika.

Vlasy mala čierne a na nohách korčule. Vedela piruety a dievčatá jej každú závideli. Tak si ju pamätal. Nebola najkrajšia, mala jasné črty tváre, ktoré jej mohli nelichotiť. Možno jej pomohli piruety. Cudzie zraky sa jej zabodávali do všetkých častí tela a ona, akoby nevedela, že je toho hodná, korčuľovala. Boli to vlasy. Určite to boli vlasy. Ale čo mal on? Možno bol len prvý. Ťažko si vzdychol. Viem, že chcel byť viac. Aj keď, dá sa byť vôbec viac ako prvý? Po rokoch to už bolo jedno. Musela ich objat' všednosť, korčule zavesili na kliniec a na tvár vystúpili črty, o ktorých na ľade ešte nemohli tušiť. Oťažela, všetko sa zrazu muselo zdať náročnejšie ako pirueta. Ešteže prišli deti. Čierne vlasy spálila. Dlho sa díval a vtedy tam niekde v ohni asi zazrel samotu prvýkrát. Táto býva iná - ešte sa nevie pokoriť, je spurná a netrepezlivá, chce, chce. Potom zmizne niekde medzi deťmi. A možno je tu vždy,

len ju pre detský krik nemožno počuť. Viem, že po nej túžil, ako sa túžieva po nahej žene skrivenej v páse, ale musela zostať pri dverách. Už len vyprášiť zo seba jej posledné myšlienky.

Ale medzi posledným a ďalším je len páru zím a jarí. Mohol to tušiť.

Pri rozlúčke ju pobožkal. Zdalo sa, že sa lúči iba na chvíľu. Koľko takýchto lúčení už zažili? Chcel ich zrátať, ale zistil, že si na všetky nespomenie. Mohlo sa zdať, že mrhal bozkami, že tie jeho sú hodné viac. Aspoň čiarky na dverách, ale na nich sme mali miesto my. Tento si bude pamätať. Fúkla mu do ucha tá istá samota, ktorú zo starej sklárskej košele pred pár rokmi vraj tak ťažko vytriasal.

„Aj to môže byť niečo.“ Kto by povedal, že táto veta bude jeho pokornou.

Pokoru určite našiel v hrnci polievky bez soli, sedela za stolom pri nedeľnom obede a prelievala sa s jeho samotou. Nemohol ich vedieť rozoznať, zliepali sa po sebe ako psy. Oblieval ich vodou, nič nepomohlo, napokon sa skrčil a polievku vychlípal takú pokornú a samotnú, akým bol.

Zdalo sa, že sa hýbe všetko okolo, len jeho život zostáva stáť. Vyzeral, akoby sa zľakol, že sa z tohto miesta nikdy nedostane, rýchlo sa postavil a chcel odísť. Kufre ho uistili, že sa život hýbe. Ak by stál, na čo by sa ľudia balili? Opäť si sadol. Ešte včera neexistoval svet okrem mletia múky, pasenia kráv, matkiných kameňov v chrbte a hokerlíka pri peci. Pamätal si to teplo na kolenách, o ňom rozprával najčastejšie.

„Všade zima, ešte aj v izbe sa kde-tu dokázala skryť. Otec

nemali peniaze a mama, že si ho vzali, nedostali nič. Tak sme to teplo vedeli mať len pri mašine,“ pohľad sa mu pokazil, zamrzol, aj od nôh mu bývalo chladno. Musel byť niekedy dieťa.

Detstvo, v ktoré ešte vtedy neveril, nechal na nástupišti číslo dva. Zakýval, aby nezostal v hanbe, utrel si nos a ostarel. Spomienky sa miesili s pivom, deťmi a žeravou sklárskou pecou: bývalo pri nej horúco.

Údom viac vadí chlad, ktorý sa zavŕta do kĺbov a ani dych ho z nich nedokáže vytlačiť. Ráno je ho veľa, drží sa pri dverách a keď mu otvoríš, takmer okamžite sa dotkne dychu. Ešte nedávno sa tomu smial, robil z chladu parené buchty a vyfukoval nám ich do tváří. Teplo ešte mohol skrývať vo vreckách a ponúkať ho na výmenu za bozky. V mladosti aj chlad môže chutiť sladko.

Keď hľadal čas, sedel v kuchyni na Potočnej ulici číslo 169. Jeho spomienky sa mi zdali úzke, nevošiel sa ani do jednej z nich. V hlave mi zostávali jeho ruky a zajace, v ušiach smiech... Všetko dovtedy tvorilo absolútny obraz, o ktorom sa dnes už dalo pochybovať.

„Našla som ho,“ kričala som na neho držiac syna na rukách. Usmial sa.

„Aj ja,“ povedal o chvíľu, keď si ten svoj vyprašoval z perín. Časti, ktoré opúšťali jeho telo a lietali po izbe, pristávali na jazykoch. Chutili mi známo.

Hana Vorobelová

Škvrny
(úryvok)

Zovrela pery, prižmúrila oči a na pokladničný pás začala vykladať nákup. Hlásenie otvorenia novej pokladne si nevšímala. Dúfala, že pani s ružovými vlasmi jej lojalitu ocení aspoň jednou sklenenou guľičkou. Fakt, že na ňu s trojdecovým džúsom s príchut'ou pomaranču nemá žiadne právo, ju o nádej nedokázal pripraviť.

Vo vrecku jej štrngalo štyridsaťtri centov. Musela si dávať pozor na muža v tmavých okuliaroch, ktorý by rád prekročil hraničný obdĺžnik a k džúsu prihodil mentolové žuvačky. Zastrasená pohľadom predavačky by sa z toho nemala šancu vyvliecť. Zakoktala by sa a po vyvrátení vreciek by musela popísať všetky detaily trápneho nedorozumenia. Muž by sa zatiaľ nenápadne vytratil. Nevadilo by mu, že prešiel dverami pre zamestnancov.

Rozpačito sa posunula.

„Tridsaťosem centov.“

Podala ich predavačke trikrát skontrolované a vlhké od potu. Po prepočítaní medených mincí na dievča pohrdavo zazrela. S víťazoslávnym výrazom hodila na plytké sklo prebytočný cent a pripravená odtrhnúť bloček poklepala po pulte, akoby si pot'ukala na čelo.

„Pozor na dátum spotreby,“ dodala s falošnou vľúdnosťou.

Sympatický mechanizmus vyplazil žene jazyk. Po vytrhnutí hodnom tvrdej vychovávateľky jej ním zamávala pred očami. Schmatla ho s nechut'ou kontrolovať výdavok

a nahnevaná na ženin nevďak a podľú poznámku ani nezakašľala, aby upozornila na guľičku. Skríkla niečo nezmyselné, ako mala vo zvyku, keď sa nazlostila a zdesená z toho, že si s niekým vymení vozík, rýchlo zamierila k posuvným dverám. Pravú ruku zovrela do päste a kĺbmi prstov si krúživými pohybmi zatlačila na čelo.

„Niečo si si zabudla!“ zavolal na ňu muž, keď vyhadzovala bloček. Vrátila sa len preto, že mala pocit, akoby sa jej v hrdle mrvilo mača. Trápnosť situácie sa pokúsila zmierniť poďakovaním a pozdravom. Zakývala obrazovke a vyšla von.

Začínalo jej byť horúco. Snažila sa presvedčiť, že v obchode rozšírili časť s chladenými výrobkami, pretože na vine nemohla byť predavačkina pripomienka. O malé čierne čísla sa pri vyberaní zľavneného džúsu nestarala. Rozpamätala sa až kvôli žiarivo bielej farbe práve netretého priechodu pre chodcov. Neprijemné spomienky na seba nadväzovali.

Ruku jej hodinky nadvihli bez štipky slušnosti. Čas sa krátil. Údaj na kartóne nedokázala pustiť z hlavy. Stihla prejsť pár krokov a vyzliecť si len polovicu svetra. Bolo neskoro. Zapísané sekundy sa nedali oklamať. Džús otrasene pustila na zem. Keď si však uvedomila, aký praktický je sveter na polovici tela, plná vďaky ho zodvihla a pokračovala.

Rozmýšľajúc nad neznámy radami, aké na ňu mama kričala, keď sa jej zo zasunutého vozíka nedarilo vybrať žetón, sa vyhla stonožke z kovových mriežok. Ozvena pípania pokladní jej pomohla zaparkovať vozík presne do stredu voľného miesta.

Jozef Mydla

Pred kvetinárstvom

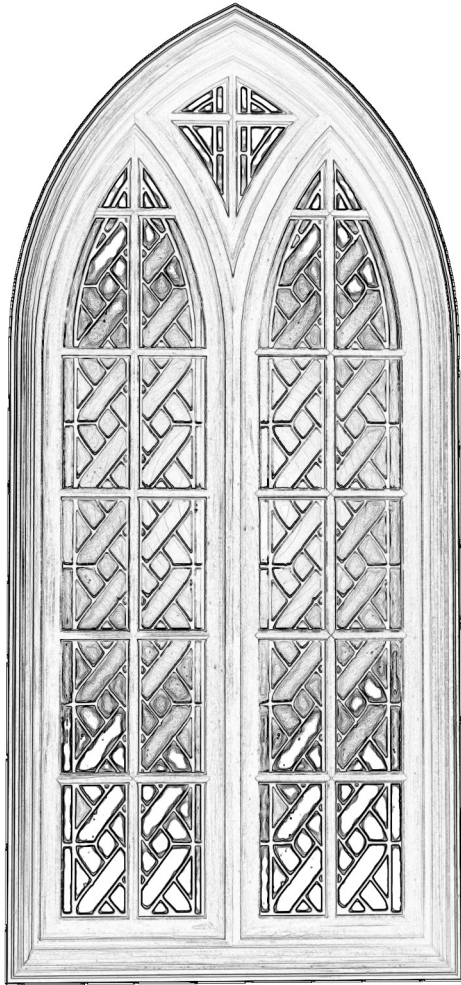
No ahóóój! Dávno sme sa nevideli! Tak ja som ti už šťastne rozvedená. Vlastne ani neviem ako sa to stalo. Po dvadsiatich piatich rokoch. Jednoducho sa zbalil a odišiel. Za kolegyňou z roboty. Mladšia ako ja, samozrejme, mohla by mu byť dcérou. Aj mi to akože zdôvodnil: „Vieš, Zuzka, pochop, ja už k tebe nič necítim.”

Tak sa zajtra idú brať. A pozval na tú svoju svadbu aj naše deti. Mišo ale nepôjde, jeho sa to celé veľmi dotklo, cíti sa urazený. Aj mu to vykričal: „Oco, čo to odo mňa chceš? Veď ty si sa na mňa vykašlal!“

Katka sa ale chystá. Znáša to akosi lepšie, možno preto, že je mladšia. Momentálne ju najviac trápi, že vraj nemá na takú príležitosť vhodné šaty. Modelka. Tak sme boli kúpiť nové. No a ešte kvety, veď preto som tu, dúfam že mi spravia peknú kytičku. Je to všetko na mne, či kto myslíš že by sa mal postarať? A zaplatiť?

Tak hlavne nech mu to šťastie dlho vydrží. Lebo veď on bude už jej štvrtý.

ČESTNÉ UZNANIE

Marek Locek

Div z peknej jamy

(povešť)

(úryvok)

Barinkova rodina nakúpila ďalšie zásoby potrebných prísad. Istila sa, že ich syn má celé poludnie pred sebou. Krútila však hlavami, ako mohol zlyhať a pokaziť, čo sa dalo. Od detstva sa rád motal okolo pece a na iné remeslo ani nepomyslel. A hneď a zaraz sa mieša druhým do remesla. Vianočku zapletie, ako sa má, ale z pece mu vyjde niečo rozpárané a rozčesané.

Pišta sa znova pustil do pletenia. Niekoľkokrát ovoňal mlieko, tabličku masla, miskú so žĺtkom. Necítil žiadnu horkosť. Radoval sa, všetko išlo hladko. Záležalo mu, aby sa cesto nelepilo a dôkladne vykyslo. Po celej ploche spravil deväť malých vrkočov. Pekárčil podľa zvykov predkov a vychádzal z domácich predpisov.

„Majstrovský kúsok je na výbornej ceste,“ zvažoval. „Vtedy to bola iba náhoda... Obyčajné učňovské prežitky! Nemal som však piecť bez lepšie preštudovanej teórie. Alebo predčasne! Nie je ani slnovrat. Lúče z vianočky sa mi hneď porozutekali kade-tade. Žeby som nemal pokúšať vodníkov i samotného Poseidóna a pliesť i preplietat pečivo zo základu „V“? Nočné mory ma iba prenasledujú a budím sa na strašidelné sny. Vianočkine vrkoče alebo pramienky ma škrtia, dusia. Zväzujú mi ani drevené prsty a ja zápasím s návalmi vyvierajúcej vody.“

V pekárskej dielni odbila tretia hodina. Len čo Pišta otvoril dvere piecky, ovanul ho smrad. Kúpeľná osada pri Trenčíne

šedivela a sčernela po druhýkrát a už bralo váženého majstra na máry. Všade vykrikoval: „Bláznivé, výrobok akoby mal horúčku. Ak si nezajem sľubovanej čerstvej vianočky a môj jazyk sa neobalí do medovej vône, stihne pomäteného Barinku prísnejší trest! Iba by rozhadzoval potraviny a poriadny výsledok nikde. Na môj pekársky rod vodí samú potupu a ako som bol presvedčený o jeho kvalitách... Má na výber? Určite nie! Buď sa pochváli celej osade do slniečkava vychladnutou vianočkou, alebo... Keby robil šaty pre troch rôznych zákazníkov, no jeden druh pečiva? Uznaj, tovariš, svojho času sme tu mali vyhradené priestory pre pánov, oficierov, mešťanov, sedliakov či židov a chudobných. Pekne pokračuj a o chvíľu rovnako chodíš po osobitných bazénoch. Chcel si nakrmiť Ifigéniu a ja ťa pre zmenu nechám trochu vyhľadať – žiadne jedlo do polnoci nasledujúceho dňa. Nepomôže tu ani svätená voda,“ poberal sa majster Sladký náhlym krokom z dielne.

„Naostatok, všetko najlepšie,“ nedal sa vykoľajit' vytrvalý tovariš. „Prvá vianočka zhorkla, druhá zapáchala, až ju nazývali vajcovkou, zvyšné cesto ako uhoľ, ale najnovší kúsok sa zapíše do knihy rekordov najbožskejšou chuťou. Len pomaly prihrievaj, aby sa neuškvarila! Pridám ešte tri vrkoče a bude z toho vianočka na počesť apoštolov. A majster spectabilis môže zjesť rovno varechu!“

Barinka si dal slovo chlapa. Pec premastil, varešky a lopaty opláchol v studničnej vode spod Baračky a od mlynárov a pivovarníkov nakúpil svieže suroviny. Robota ho prenasledovala, majstrovské veľdielo bolo iba o chl. „Vianočka, len sa vrtko a výborne peč, nech prídu druhé sviatky. Uvarím sa zaživa a som iba v spodných nohaviciach.

Samá páľava, priam sa tu rozpína Luciferova ríša... Interessantné, teplota by sa mala znášať s organizmom, a čo to, nemajú tu roháci rande?! Pred rokmi sa hralo v Tepliaciach divadlo – Prvé čertove dieťa –, zrejme sa tam pekelníkom páčilo a miestami robia neplechu... Nečudo, že podzemný svet sa považoval podľa dávnych úsudkov za veľkú ohnivú tekutinu, nevyhasína, vrie aj roztápa hmotu.“

Vydýchol si a zbadal, rozjímajúc v toľkej spare, ako ho učni s uznaním tľapkajú po pleci, častujú pálenkou a on si v duchu opakuje Sladkého reči: „Milí tovariš, dnes ťa s plným právom prijímame za majstra, poriadneho a šikovného, a začleňujeme do nášho poctivého združenia. Vitaj medzi bratmi pekármi!“ Od uznania pustil do pece plech. „Musím predsa spraviť remeselnícke hody. Prebudil som sa, keď susedia na bránu pekárne vymaľovali namiesto praclíkov rohy.“

Sladký mal chuť a čuch na jednotku. V chvate uchytil vianočku. Spľasla ako bublina a rozpadla sa na franforce. Dielňou poletovali a popýchali samé zmoknuté strapce, zastierali tváre, hltavo sa zadierali na kožu remeselníkov. Všetci si zrovnávali životy, vrkoče z divej pletenky ich zadusia.

„Je dokonáno! Pekársky kúsok nevydržal ani deň, “ zvolal majster v plači: „Ďakujem pekne. Dobrú chuť všetkým! Vari ste zabudli zamiešať do cesta cukor? Alebo soľ nad zlato? Druhý by vás zmlátil ako žito, či si chcete vyskúšať na vlastnej koži kúpeľné procedúry na reumu a podobné svalové chronické ťažkosti? Practe sa mi z dielne, máte výpoveď na sedem míľ od chotára! Ešte mi skazíte deti. A zachváti ma navyše voda v kolene. Vy ste čierny pekář, a to doslova. Nezdáte sa. Z Pistora môže byť aj Plikindiehell – ktorý sa rád díva do pekla. I ovca z teplického erbu náhle stmavne!“

Simona Martonková

Punčovní anjeli

Sedím v útulnej cukrárni na kraji mesta nad tanierom s punčovým zákuskom. Oproti mne sedí Jelena, rozhadzuje rukami a rozpráva o fešákovi, ktorého videla cestou do školy v autobuse. Ona zákusok nemá, už dva týždne drží diétu. Ja si dám zákusok vždy, rovnako ako aj perly okolo krku, s ktorými som sa aj teraz s úsmevom hluchého, čo dobrovoľne vypne zvuk, pohrávala, lebo mi z ničoho nič prišlo na um, prečo sú všetky líca anjelov ružové. S chuťou som si nabrala plnú vidličku a prižmúrila oči smerom k oblohe. Nad kostolnou vežou sa rozprskol roj vtákov.

Odkedy si pamätám, babka ma každú nedeľu brávala do kostola. Mama mi vždy ružovými mašličkami zaviazala na vrchu hlavy dva vrkôčiky a pokiaľ nebola zima, obliekala ma do sukničiek a šiat. Najviac sa mi však páčili moje topánočky - lakovky na miniatúrnom opätku, ktoré som mala dovolené nosiť len do kostola.

„Tak čo, Lily, ideme?“ spýtala sa ma babka vždy pred odchodom a ja som prikývla alebo zakričala hlasne: „Ánoooo!“ Rozkotúľalo sa po chodbe bytovky, ako perličky po babkinom krémovom krku.

Pravdepodobne som vtedy ešte nechápala význam „kostolných“ vecí. Brala som to, ako čas strávený s babkou. Jednoducho ma zobrala za ruku, usadila ma do lavice vedľa nej a jej kamarátok a kým sa zvyšok kostola modlil, ja som si obzerala maľby, sochy a dokonca aj veriacich. Pamätám si, ako ma očaroval obraz visiaci nad nami, plný anjelov. Cítila som, akoby skutočne mávali maličkými krídlami, počula ich smiech. Iste niečo vyvádžali, len som si nevedela predstaviť, čo také anjeli môžu. Asi všetko. Ich ružová farba mi pripomínala polevu na punčovom zákusku. Len bolo treba ešte trochu

vydržať...

Po skončení omše som netrpezlivo postávala vedľa babky, kým sa rozprávala s ľuďmi, ktorých som nepoznala. Niekedy upriamili pozornosť aj na mňa - ako som vyrástla, do akej triedy chodím, či aká som zlatá a že to sa už nevidí, aby deti poslušne každú nedeľu navštevovali kostol.

„Ja rada chodím s babkou do kostola,“ vyhlásila som vždy a babky sa rozplývali nad tým, aká som zlatučká. Potom som sa už schovala za babku - hanbila som sa, keď som dostala ešte viac pozornosti. A potom prišla naša chvíľa. Punčová. Sedeli sme v cukrárni a rozoberali, čo sme dnes pekného počuli a videli. Ja vždy anjelov.

Babka ma do kostola brávala aj vtedy, keď mi mamina prestala robiť vrkoče a lakovky mi boli už dávno malé, pretože mi noha za tie roky narástla o pár čísiel. Decká môjho veku už do kostola nechodili - po prijímaní sa na to proste vykašľali. Nemali babku ako ja, ktorá by ich tam brávala. Pre mňa sa z toho už stal zvyk.

„Tak, čo dnes vyvádzali tvoji anjeli?“ podpichovala ma občas, ale ja som vedela, na akých sa pýta a jej jedinej som sa zdôverovala aj s anjelmi, aj s tými na opačnej strane.

Jedného dňa ale babka neprišla. Namiesto babky nám prišiel oznam, že babka je v nemocnici. Mama mi prikázala sa obliecť, tatko naštartoval auto a okamžite sme išli za ňou. Nikto mi nič nepovedal, aj keď som si istá, že mama vedela všetko. Vedela, že to je možno poslednýkrát, čo vidím svoju babku. Kiežby som to vtedy vedela aj ja.

Oddelenie, na ktorom ležala babka, bolo celé ladené do oranžovej farby. Oranžová nám mala asi pozdvihnúť náladu, no u mňa sa spája so smútkom.

Babka ležala na posteli, bledšia ako návlečka vankúšov, ktorými mala podopretú hlavu. Nebola to babka, akú som si pamätala. Poznala som ju, ako krásnu ženu plnú života, ktorá bez periel na krku a červeného rúžu ani nevyšla z domu.

Najradšej si obliekala ružovú, fialovú alebo červenú. Modrý nemocničný oblek jej nesedel. V tvári akoby zostarla, no aj napriek tomu bola pokojná a keď sa na nás usmiala, miestnosť sa rozžiariła. Hodila som sa jej okolo krku.

„Keď ma odtiaľto pustia,“ povedala mi, „zoberiem ťa zas na zákusok.“

„Môžem si vybrať aj punčový?“ spýtala som sa zadrhnutým hláskom.

„Samozrejme, že punčový. Ten máme predsa obe najradšej,“ sľúbila mi a zažmurkala oboma očami.

Toto bol jediný sľub, ktorý babka nemohla dodržať. Naozaj som ju v ten deň videla poslednýkrát. Ani nie o týždeň zomrela.

Pamätám si, ako mi to naši oznámili. Nechcela som tomu uveriť. Zavrela som sa do izby a vyšla som z nej až v deň pohrebu.

Odmietala som si obliecť čierne šaty. Vedela som, že babka by to tak nechcela. Určite by chcela, aby som mala na sebe niečo ružové. Naši mi dali na výber - buď si dám na seba tie otrasné čierne šaty alebo ma tam nepustia.

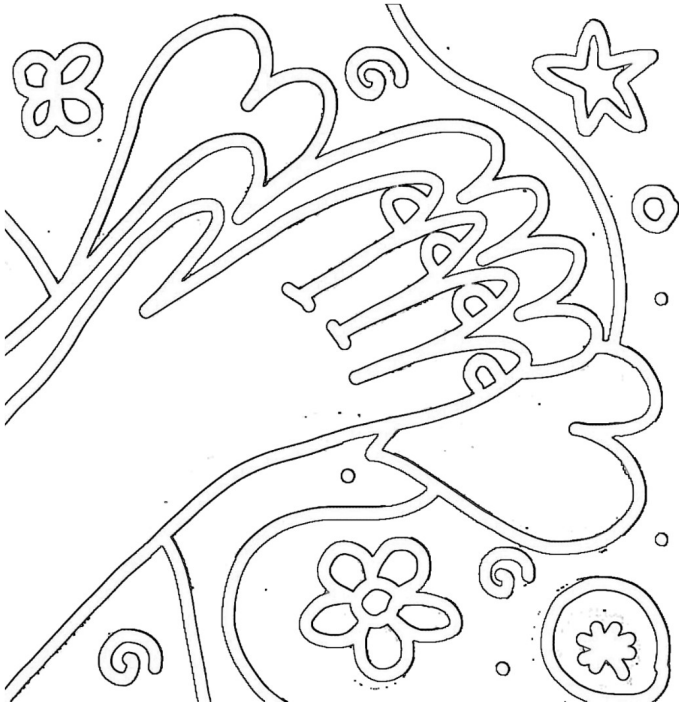
Keď som si nespokojne obliekala čierne šaty, prišla za mnou mama. Plakali sme a objímali sme sa. Podala mi škatuľku.

„Babka by určite chcela, aby boli tvoje,“ povedala cez slzy a odišla. Otvorila som škatuľku. Boli v nej perly, ktoré babka tak rada nosila. Od toho dňa ich nosím stále.

Nedeľa sa pre mňa stala dňom spomínania. Vstanem a idem na omšu. Aj keď ma babka nedrží za ruku, ja si ju tam beriem v srdci. Neraz som počula, ako sa o mne v kostole zhovárajú. Že bodaj by aj oni mali takú vnučku, ktorá by sa za nich išla každú nedeľu pomodliť.

Často chodím “s babkou” na zákusok. Punčový, pretože ten sme mali v nedeľu po omši najradšej.

VÍTAZNÉ PRÁCE
DETSKÁ TVORBA

Soňa Čandíková

Korčuľovanie

unavené šnúrky
korčuľ
dokončili svoje sólo
na ľade zostali iba mačacie pazúry
dodriapaný
sa láme
všetky hviezdy z jazera
vystupujú na nebo
hrajú krištáľovú uspávanku

Hmla

smutná
vlečie sa ponad ploty
okná na domoch potemneli
vietor sa prehrabáva vo vlasoch víby
zakrúti sa mu hlava
klesá k zemi
ponára sa do koreňov stromu
utícha
čaká na svetlo

Tina Strenková

Nikdy viac

(úryvok)

Pamätám sa, akoby to bolo včera, aj keď sa to stalo cez letné prázdniny. Ale na tom vôbec nezáleží. Na zachrípnutý štekot starého špinavého pudla nikto z nášho klanu len tak ľahko nezabudne.

Do nádobiek od jogurtu sme s Paľom a Danom na našej záhrade zbierali červené ríbezle. Layla si medzitým olizovala ňufáčik po spadnutom špekáčiku. Počas náročnej stavby bunkra, ktorá nás čaká, budeme potrebovať okrem zásoby vody aj nejaké jedlo. Keď mi posledná šťavnatá bobuľa dopadla do úst, rozbehla sa Layla po kamenistej cestičke vedúcej na koniec záhradkárskej osady. „Layla počkaj, už ideme! Stoj!“ vyrazila som za ňou najrýchlejšie, ako sa dalo. Dano naznačil Paľovi, že má pohnúť zadkom. Ujo, ktorý neďaleko nás kosil trávu, sa na mňa pozeral akoby som mala na hlave osie hniezdo. Layla odbočila rovno do cudzej záhrady a ňufáčikom šikovne otvorila dvierka na plote. Podarilo sa mi ju zastaviť až pri paliciach, ktoré vyznačovali náš stavebný pozemok. Kým som jej dovysvetľovala, že ma musí počúvať, Pavol s Danom sa k nám stihli dotackať. Oči sa mi gúľali ako kolotoč, keď som si predstavila, koľko materiálu budeme na náš bunker potrebovať. „Sára, pod' so mnou a ty, Dano, rozmýšľaj, ako postavíme náš palác. O chvíľu sme späť!“ ťahal ma Pavol za ruku. Až pri zástupe nízkych stromčekov pripučených na seba ma pustil. Slnko hladilo Tatry a cez listy muchovníkov fialovými lúčmi kreslilo na zem machule. „Hľadaj niečo, čo sa aspoň na päťdesiat percent podobá na stavebný materiál,“ skúmavo som za ním vošla do rozprávkovej aleje. Layla veselo pískala upchatým ňufáčikom za našimi chrbtami.

Šli sme dlho a nič nenašli. Žiadne popadané konáre, obrovské lopúchy, dokonca ani kamene, ktoré by pridržovali

konštrukciu bunkra. Všetko potrebné niekam zázračne zmizlo. Jediné, čo sme našli, bola stará podrážka. Dobrá tak akurát na rozpadnutie. Velikánsky machový koberec, ktorý by bol vhodný na tepelnú izoláciu, Layla roztrhala na márne kúsky. Ulity, ktorými by sme vyzdobili okná, sme tiež nenašli. Boli sme zúfalí.

„Pavol... Pavol!“ skríkla som. Pribehol ku mne s listami zapichnutými v šiltovke. Stále som mala otvorené ústa. Pred nami stála krááásna bezdomovecká jednoposchodová rezidencia. Keď sme si odmysleli všetky fľaše od vína a pálenky, vyzerala ako zámok z Disneyoviek. „Určite tu býva skúsený rezbár,“ uvažovala som. Stavba bola vysoká ako stromy okolo. Vrhali dlhé tieň, ktoré na zemi pripomínali lesné zvieratá. Posúvali sa dopredu a dozadu. To príjemný vánok ich posúval. Pavol si chytil bradu a asi päťkrát bez slova prechádzal okolo domčeka. Usilovne vychytával stavebnú stratégiu a predstavoval si postup našej budúcej stavby. Ja som natešene hromadila všetko potrebné na kopu. Layla medzitým označkovala špinavý matrac.

Vedľa domčeka stálo obrovské ohnisko, ešte teplé. „Do kelu, on príde! Vráti sa,“ zľakla som sa. „Kradnem! A navyše človeku, ktorý nič nemá,“ pobehovala som hore-dole. Paľo si tu len tak lezie po rebríku a vôbec mu nedocvaklo, že bezdomovec môže prísť! Radšej som mu nič nepovedala a tvárila sa, že je všetko v poriadku. Paľo je strachopud.

Naspäť k Danovi sme si spokojne vykračovali. Paľo s pílou cez plece a letákom z Kauflandu, ani neviem prečo. Mne päť klinecov štrngotalo vo vrecku a na hlave ma príjemne chladila lavička, ktorú sme si zobrali so sebou. A Layla? Tá sa ako vždy sa potkýnala o moje šnúrky na topánkach. Odrazu stiahla chvostík a so skučaním zaradila spiatočku. „Hav, hav!“ ozval sa z diaľky chrapľavý štekot. Pavol sa bez slova rozutekal. Ja som s rachotom trepla lavičku o zem a bezhlavo behala za ním dole kopcom. S Danom sme sa zrazili neďaleko

nášho miestečka. Nechápavo na nás vypliešťaľ oči a rýchlo mi hodil ruksak.

Celou alejou sa ozýval jeho nezrozumiteľný krik. Jeho dupot sprevádzal chrapľavý štekot prašivého pudla. Jeho prefajčený kašeľ sa do nás zabodával ako drevený kôľ. Chcela som ujsť na koniec sveta, ale telo ma nepočúvalo. Pavol dostal triašku. Dano stuhol. Layla sa inštinktívne rozbehla cez pole smerom k našej záhrade. Jediné, čo si priala, bolo odpočívať vo svojej búde a vychutnávať si slaninu. Ako prvý sa zo zovretia strachu vyslobodil Dano. Hneď sa za ňou hnal. Po malej chvíli sme ho s Paľom nasledovali. Šli sme ťažkým terénom. Stihla som sa pošmyknúť na blate a Pavol sa zgúľal strmým kopcom. Layla všetky prekážky zvládla perfektne, bola vo vedení. Štekot jeho psa, ktorý znel ako nepríjemné drnčanie hrnčekov, pomaly utíchal.

Lenka Melcherová

pokladnička

zaváraninové sklíčko od čerešní
dostalo druhú šancu
cez nálepku „čerešne od babky“
je prelepený papier s nápisom „sny“
je v nej odložený
zoskok padákom
výlet do Ria
najlepšia kniha roka
o vyrezaný otvor na viečku
som sa už toľkokrát porezala
asi ešte nie je čas na plnenie snov

oči

programátor
vytvára maličké pixely
spája ich do obrazu ako mozaiku
fotograf
stále sa bojí že nestihne zaostriť
niekedy sa mu to stáva
športovec
neustály pohyb očnými viečkami
ako zat'ahovanie závesov
klaun
strach mu zväčšuje zreničky
ako balóny
dieťa
vidí iba to čo chce

Ema Michelčíková

Za dverami je Zem

(úryvok)

„Aha, takže toto je svet,“ rozhliadla som sa, „je akýsi tmavý. Ale niekoho vidím! To bude môj brat. Je pekný, ryšavý. A moje dve sestry: jedna biela a jedna sivá s bielym fľakom pri oku. A tamto je mama. Biela ako moja sestra. Má nejaký fľak... nevidím. Je tu tma. Ach... som unavená.... zatvárajú sa mi oči.“

Vyhrievala som sa na parapete. Slnko mi sfarbovalo čiernu srst' do striebista. Slnko som mala rada, Bolo teplé.

„Už viem, čo je to slnko,“ spokojne som sa usmiala, „nie som to hlúpe mača, ako predtým. A viem aj, kde bývam. V Stodole, tam som sa aj narodila. Mojich mačacích súrodencov si vzali do rôznych rodín, no mňa nik nechcel. Vraj preto, lebo som čierna, a to prináša smolu. Nepovedala by som. Podľa mňa mám v živote dost' šťastia. Keď nerátam susedstvo s chlapcami, čo bývajú na Rohu. Stále do mňa zapárajú a niekedy, keď si nedám pozor, do mňa aj kopnú! To je nehoráznosť!“ až sa mi pri tej spomienke naježil kožuštek. Dôkladne som si ho pooblizovala, aby bol zas pekný. Popoludnie prešlo ako voda a začalo sa zvečerievať. Práve som sa chystala na krátku prechádzku, zrazu však moje uši zachytili akýsi zvuk.

„Ach nie! Musia tie chlapčiská prísť práve v takýto krásny večer?“ uľavila som si a zoskočila som z parapetu do Stodoly na slamník a prikrčila sa za vrecami obilia. Ľahla som si a nastražila uši.

„Pozrite sa, čo mám!“ vykrikol jeden. Vybral z vrecka akúsi škatuľku. Podľa mňa na nej nebolo nič zaujímavé, no ostatní chlapci zborovo zhíkli. Všetci sa okolo neho zhíkli.

„To bude dnes zábava!“ zasmial sa ten najbližšie pri dverách.

„Ale čo s tým?“ zapochyboval iný.

„Musíme nájsť niečo, na čom tie zápalky vyskúšame“ navrhol prvý.

„Ako nájsť?“ nadvihol obočie najstarší chlapec, „veď rovno pred nami stojí stodola v stave na zrútenie!“ vytrhol prvému chlapcovi zápalky z ruky a otvoril ich.

Nepokojne som sa pomrvila. Ich slová nezneli veľmi príjemne, aj keď som nevedela, čo sú „zápalky“.

Roztriasla som sa. V chlade Stodoly mi začala byť zima. Ale zrazu sa príjemne oteplilo, akoby vonku nesvietilo jedno Slnko, ale rovno tri. So záhadným teplom prišiel aj neznámy zápach. Celú Stodolu zaplavila hmla. Plevy, ktoré pokrývali podlahu, sa pod mojimi labkami premenili na žeravé uhličky. Dezorientovaná náhlymi zmenami som chcela vyskočiť na slamník, no pristála som na niečom mäkkým. Zajačalo to a pohlo sa. Bol to jeden z chlapcov. Zhodil ma zo seba a zahrešil. Pozviechala som sa na nohy, no nebola som dost' rýchla na únik. Chlapec do mňa kopol. Zakričala som od bolesti a odletela dobrých pár metrov.

„Chod' do pekla!“ zvriskol na mňa. Pochopila som, že bude lepšie ustúpiť. Stiahla som chvost a vybehla otvorenými dverami.

Vonku ma čakal chladivý vánok a mokrá tráva. Bola to príjemná zmena oproti tomu, čo som zažila vo vnútri. Ešte raz som sa pozrela na Stodolu. Strecha zmizla a vyskakovali z nej akési červenožlté jazyky. Odvrátila som od nej zrak a krivajúc sa vybrala k lesu. Slnko zmizlo za horizont, obloha sa na mieste jeho pádu sfarbila dočervena a pripomínala horúce jazyky v Stodole. Chladivý vánok sa zmenil na studený vetrisko a aj vlhká tráva sa zdala o čosi mokrejšia. Tiene sa začali predlžovať.

ČESTNÉ UZNANIE

Andrej Hrabovecký

Nereálna realita

(úryvok)

„Prečo vlastne pijeme kávu, keď k tomu, čomu hovoríme žitie, netreba jesť, ani piť?“ spýtal sa Marcus.

„Konzumujeme potraviny pre vlastné potešenie,“ odpovedal mu Matteo.

Marcus vstal a pozrel von oknom. Jeho jediná povinnosť bola filozofovať a klásť si otázky. Prešlo necelých 25 dní, odkedy ho vytiahli z vlaku, ale bol taký zvedavý, že sa dozvedel takmer všetko.

„Čo robíš?“ spýtal sa Matteo, „Môžem dopiť tvoju kávu?“

„V pohode, už asi pôjdem, čaká ma práca.“

Marcus odišiel z terasy a vybral sa na jediné miesto, kde nikto nechodil, a ktoré miloval. Potom, čo zomrel, si na veľa vecí nevedel spomenúť. Smrť si jednoznačne pamätal. Zo spomienky na streľbu a krik a sa striasol.

„Blíži sa búrka,“ pomyslel si, „mal som sa lepšie obliecť.“

Sadol si k útesu a lenivým pohybom sklonil hlavu. Ničota. Presne to videl každý deň. Dnešok nebol výnimkou. Ich miesto sa vznášalo. Vedel, že to nie je život, lebo keby bol, cítil by zdola nepríjemnú atmosféru. Ale predsa na tom bolo niečo abstraktné.

„Je celý vlakový systém fungovanie posmrtného života? Stvoril to Boh? Prečo sa طبعة, z Jemenu, čo spadla dole, nevrátila? Môže to byť druhá fáza života? Ak áno, aká bude tretia? Nebo? Peklo?“

Najbližšie známky civilizácie boli dva domčeky a malá

farma, kde majiteľ pestoval jahody. Nič nezvyčajné. Niekomu chutili jahody. Marcus si ich chuť vôbec nepamätal

Do Kanady ich iba zriedka dovážali do lokálneho supermarketu z Európy.

„Vzchop sa!“ povedal si nahlas, „máš uvažovať o nezodpovedateľných otázkach, nie o jahodách!“ Niečo mu prišlo na um. Dal si dve a dve dohromady, a o päť sekúnd utekal za Alanom. Uvidel ho pri stanici. Alan bol nesympatický 16 ročný chlapec. Bol úplne prvý, kto vypadol z vlaku.

„Alan, počkaj,“ Marcus si vydýchol a zasýpal od vyčerpania, „Počúvaj ma, na niečo som prišiel. Jahody.“

Alan so zmäteným výrazom v tvári povedal: „Jahody?“

„Áno, jahody. Kde ich môžeme pestovať? Presne tak, na Zemi. Kde sú búrky s primeranými zrážkami? Na Zemi. Kde máš pitnú vodu a jedlé jedlo? Na Plute asi nie.“

Alan zdvihol obočie.

„Kde sa ti vznáša pôda, nepriberáš aj keď sa pcháš jedlom od rána do večera a spomínaš na svoju smrť? Určite nie na Zemi. A ako vieš, že voda, ktorú pijeme, je pitná?“

Marcus podráždene vzdychol. Ako to, že mu to nedochádza?

„Alan, počúvaj, bude pršať, naprší na jahody, a ony vyrastú. Vyrastú, lebo rástli aj predtým, vyrastú, lebo majú živiny. Nepripomína ti to niečo?“

Alan pozeral do prázdna.

„Neviem ako tebe, ale jahody, ktoré konzumujeme, mi pripadajú príliš živé na to, aby boli klamstvo. Príliš živé. Ako myslíš, že sa sem dostali?“

EMA JELEŇOVÁ

kompas
chvíľu postoj
potrebujem nájsť správny smer

prepáč nemyslela som to tak
len už chcem
začať čítať Bibliu aj medzi riadkami
chodiť do kostola s úsmevom

neuhýbať do strán
hľadať sa
v láske
k nemu

Kludia Šprochová

lavička

snažím si k nej vydláždiť
cestu
úsmevmi a dobrými skutkami
obsadiť aspoň maličkú časť
jej dreveného srdca
deň čo deň natieram ryhy
krásnymi slovami
splynuli s mojimi jazvami

vždy má pre mňa
skrehnutú od zimy
miesto

tvrdé drevo sa mení
na nehu

Maxim Jozef Pisarčík

uspávacie hodiny

tik-tak sem tik-tak tam
hodiny spievajú
čarovná hudba
vtáčí orchester
ako čvi-rik čvi-rik
tik-tak tik-tak
tak-tak tak-tak
príjemná melódia
jedinečná
tik – zatvárajú sa mi oči
tak – zaspáááááávam
čvi – spím ako drevo
rik – to už ku mne nedoletelo

Zoja Zuzana Mertová

Miškov medvedík

Keď bol Miško malý, často sa hral s plyšovými hračkami.

Avšak, najradšej mal malého a mäkučkého medvedíka Sniežika, ktorý mal drobné natrhnuté uško a večný úsmev na tvári. Trávil s ním každú voľnú chvíľu. Ale ako každý vie, deti sa s hračkami prestanú hrať a časom zabudnú, aké boli pre nich dôležité. Miško sa prestal hrať s medvedíkom už dávno. Teraz ho baví počítač. Sniežik sedí na zaprášenej poličke s ostatnými hračkami, ktoré Miška kedysi zaujímali.

„Miško, je čas ísť do školy!“ budí Miška jeho mamka. Miško sa zobudí a hneď sa ženie vyčistiť si zuby.

Mamka mu prinesie na stôl chlebíčky so šunkou a syrom a zakričí: „Miško, vezmi si desiatu, máš ju na stole!!!“

„Hmmm, nestihnem do školy!“ odpovie mamke Miško, keď vojde do kuchyne.

A už je preč.

Miško rýchlo beží a čo nevidí – cesta je plná áut. Všetci na seba trúbia, semaforey nefungujú, hotová katastrofa!

Nakoniec musel ísť druhou cestou, ktorá je dlhšia. Keď prechádzal okolo križovatky, všimol si veľký červený nápis: DETSKÝ DOMOV. Miško sa zahľadel do diaľky a zamyslel sa. Vtom zbadal za oknom detského domova malé smutné dievčatko. Prišlo mu ho ľúto. Zakýval mu. Ona iba sklonila hlávku a dívala sa inam.

Na druhý deň sa ponáhlal do školy a ani si nevšimol, že tam opäť stála. Sama a smutná.

O deň sa po ceste do školy zastavil pod oknami a zbadal ju. Ukázal jej svoju kľúčenku, ale neusmiala sa.

Ďalšie ráno si ju všimol hneď. Zamával jej a kľúčenkou v tvare futbalovej lopty kreslil obrazy na tmavej stene vedľajšieho domu. Zaujalo ju to. Dívala sa svojimi malými smutnými očkami a na chvíľu sa usmiala.

Miško sa opýtal: „Kde máš svoju obľúbenú hračku?“

„Nemám“, odpovedala so žiaľom v hlase.

V ten deň, keď sa Miško poobede vrátil domov zo školy, veľa premýšľal. Zháňal krabicu. Malú. Nie väčšiu ako jeho hračky. Čosi do nej zabalil, vložil tam lístok a návrh napísal: MALÉ SMUTNÉ DIEVČATKO Z TRETEJ IZBY NA ŠTVRTOM POSCHODÍ DETSKÉHO DOMOVA.

Ráno jej znovu zakýval a vošiel do bráničky detského domova. Pri schodoch nechal malý balíček.

Po ceste zo školy sa díval do okien, ale nik tam nebol.

Nasledujúce ráno bolo čarovné. Stála pri okne so Sniežikom v rúčkach a tým najšťastnejším úsmevom.

Viete, čo bolo napísané na lístku v krabici s macíkom Sniežikom?

Ahoj, malá a smutná! Keď som bol malý ja, rád som sa hral s plyšákmi. Toto bol môj najväčší kamarát. Bol by som rád, aby Ti bol takým verným kamarátom ako mne. A aby si sa už nikdy necítila sama a smutná.

DRÁMA

Štefan Šimko

Svätí
(úryvok)

Predhovor
(úryvok)

Rozprávač

Hlavnými postavami tohto dielka sú Jošua a Judáš, čo naznačuje, že môže ísť o klasický divadelný kus zo šestnásteho prípadne až osemnásteho storočia. Ale v skutočnosti je to tak, že samotná hra začína na prelome trinásteho - štrnásteho storočia. V tom čase neznámy umelec vytesal z lipového dreva Jošuu a vraj z vrbového klátu vyrobil Judáša, čo je obyčajná zlomyseľná informácia. Majiteľ, ktorý prácu objednával a zaplatil, si prial zostať naveky neznámy. Oboch apoštolov daroval do rôznych svätostánkov, a preto sa stalo, že jeden aj druhý protagonist menili svoje pôsobiská bez ohľadu na vierovyznanie veriacich, ich pána, či kňaza a potvrdzujú kozmopolizmus viery.

Scéna 1 *ČAKÁREŇ CT *

lavica, nástenky s informáciami pre pacientov, anatomické obrazy

Postavy: Judáš, Jošua

Juda SEDÍ NA LAVICI, POTOM VSTANE, OBZERÁ OBRAZY,
SADNE, PRSTAMI KLOPE PO STEHNÁCH, PÍSKA SI
Jošu PRICHÁDZA, POSTAVÍ SA PRED DVERE, ČÍTA, ZDÁ SA,
ŽE ZLE VIDÍ, POZERÁ NA JUDU

Juda Aj vy idete?
Jošu Hej. Idem.
Juda Prvýkrát?
Jošu Ani ja som tu ešte nebol.
Juda Hm...To sa pozná. Vraj sa nemáme báť.
Jošu Aj vám to povedali?
Juda Tak. Povedali. Majú podozrenie.
Jošu Všetko je prvýkrát. Aj podozrenie.
Juda Niečo s rukami?
Jošu Zostali mi tak po ukrižovaní.
Juda Aha...MLČÍ A...nebolí to?
Jošu Dá sa zvyknúť.
Juda Tie klince...
Jošu Boli. Pravé železo. Žiadna atrapa! Vraj Herodesovo rozhodnutie. Ale je to kamufláž. Kópia.
Juda Nehrdzavejú?
Jošu Ale hej. Počasie je tu nehostinné. Hlavne, keď som bol vonku. Potom ma preložili.
Juda Časom ich vymenia. Za nové. Oceľové.
Jošu Zaslúžim si. Tieto boli veľmi staré. Po toľkých rokoch...
Juda Odhadujem...päťsto?
Jošu Pridajte. Plus sedemdesiat.
Juda Ale nie...museli vám ich meniť.
Jošu Poviem presne....sedemsto dvadsať tri? Alebo štyri...
Juda Aj tak ste dlho vydržali.
Jošu Nie sme náhodou z rovnakej dielne a od rovnakého majstra?
Juda Je to možné. Ja som Judáš.
Jošua Ale ruku vám nepodám. Teší ma! A čo...
Judáš Pýtať by som sa mal ja!

Jošu Tak sa pýtaj, keď si Judáš!

Juda Nie si ty náhodou ten...Jošua?

Jošu Som.

Juda Ale...predtým si sa volal trochu ináč.

Jošu Pred čím predtým?

Juda No...pred tým, než som ťa zradil.

Jošu VZDYCHNE SI Trápne.

Juda Vieš, ako som sa bál?

Jošu Nevieť. Ty si Judáš. Ty by si mal vedieť!

Juda Neurobíš s tým nič, všeličo je určené dopredu. A nik sa ťa nespýta: „Páči sa ti? Chceš zradiť?“ No nechcem. Ale musím. A...aj ty ideš?

Jošu Preto som tu. Idem na...tak divne tomu hovoria.

Juda CéTéčko. Vraj majú podozrenie na červotoča.

Jošu Tak CéTéčko...Ty, Judáš vieš všetko.

Juda Musím. Keď stratím prehľad, stratím dôveru. Červotoč je pliaga. Zahryzne sa do teba a zvnútra ťa zožiera.

Jošu Ako svedomie?

Juda Čo prosím?

Jošu Hovorím, že červotoč ťa zožiera ako svedomie.

Juda Nestraš. Svedomie, červotoč...Nech ukáže CéTéčko .

Jošu Veríš mu?

Juda Nič iné nezostáva. Iba tá viera. Hoci...hovoria, že je to stroj.

Jošu V cétečko verím! Tu je napísané UKAZUJE NA NÁSTENKU Stopercentná spoľahlivosť! Keď je napísané, nemôžu klamať!

Juda Vieš čítať?

Jošu Viera mi hovorí.

Juda To hej, ale to CéTečko niečo odhalí? Pochybujem. Vraj

detektor pravdy. V ten neverím!

Jošu A tá stopercentná spoľahlivosť?

Juda Slovo, iba slovo!

Jošu Také ani nevrav nahlas !

Juda Ja môžem. Som Judáš!

Jošu Zabudol som.

Juda To bude červotočom. A možno aj v hlave.

ZVUK Škrípanie mikrofónu

Sest Pán Judáš! Kabínka číslo jedna!

Juda Tak ja idem.

Jošu Samozrejme, udavači majú vždy prednosť!

Juda VCHÁDZA DNU Idem! Maj sa!

Jošu UKAZUJE JUDÁŠOVI, ŽE MU DRŽÍ PALCE A... pozor
na oheň!

Juda Dúfam, že dodržiavajú bezpečnosť pri práci!

Jošu Opäť sám.

Martina Baňasová

Hľadá sa hrdina

(úryvok)

1-úvodná hudba

(Deti-Ela a Baška- prídu na javisko. Je tam epeda na sedenie, krabica, stojan, v krabici knihy, 2 stoličky.)

BAŠKA   Ela, tak tu je to! (radostne)Naša nová herňa!
ELA   Hmm...(sklamane)
BAŠKA   Ešte nie je zariadená. Pozajtra namontujú
                 počítače a privezú kalčeto.
ELA   Baši a prečo tu ešte nikto nie je?
BAŠKA   Zabudla si, že nám odpadla posledná hodina?
                 Prídu neskôr.
ELA   Aha! A tu je čo? (ukáže na skrinku)
BAŠKA   Nuda! Staré knihy.
ELA   Jáj?! (sklamane) Tak teda počkajme.
                 (Vytiahnu mobily a sú na nich.)
                 (Klopanie zo skrinky.)
ELA   Baši, počuješ to? (vystrašene)
BAŠKA   Vyzerá, že to ide z tejto skrinky. (Ide otvoriť)
ELA   Niééé, čo ak je tam mrtvola?
BAŠKA   Tá by neklopala. To už rovno zombi a na tých
                 neverím...(otvorí)

triangel

(Vyjde čudná postava - agent z oddelenia Beletrie z Úradu Knihomoľov.)

AGENTKA No konečne! Už sa tam nedalo vydržať!

(Ela schovaná za Bašku.)

ELA A ty si kto?

AGENTKA Agentka z oddelenia Beletrie z Úradu Knihomoľov.

DIEVČATÁ /SPOLU/ Čo?!

AGENTKA Počuli ste dobre: agentka z oddelenia Beletrie z Úradu Knihomoľov. Bola som tu vyslaná z krajiny fantázie vyriešiť vážny konflikt.

BAŠKA Ale veď mi sa nehádame.

AGENTKA Vy nie, ale...(otvorí skrinku - počuť hádku, zavrie - ticho)

Hádka počas otvorenia

ELA (osmelená) Ukáž! (otvorí - to isté)

Hádka počas otvorenia

DIEVČATÁ Čo to má byť?

AGENTKA Ale, hrdinovia z kníh sa pohádali, ktorí z nich je väčší hrdina.

BAŠKA Akí hrdinovia?

AGENTKA Paris, netopier a Pollyanna.

DIEVČATÁ Kto?

AGENTKA Vy ich nepoznáte? No, Paris zo Starých gréckych báji, Netopier z La Fontaineho bájok a Pollyanna, čo žila so slečnou Poly.

DIEVČATÁ Eééééééééééééééééééééééé (hľadia nechápavo)

AGENTKA To nemyslíte vážne, že ich nepoznáte! Od kráľovnej Múdrosti mám poverenie požiadať vás, aby ste ich rozsúdili, nech je tu opäť pokoj.

BAŠKA Ale, ako to máme urobiť?

AGENTKA Hmmmmmmm (prechádza sa a rozmýšľa.)
Už viem! *Zapíska – zbehnú sa postavy, čo budú hrať.*

triangel

DIEVČATÁ (od prekvapenia si sadnú) A toto sú kto?

AGENTKA Hneď sa vám predstavia: Wan-tu, wan-tu-fri-
for...

Zoznam prispievateľov

Poézia

Martina Aneščíková, Oponice
Alex Dobrovič, Topoľčany
Judita Ďurčová, Nové Mesto nad Váhom
Pavol Fekete, Nižná Kamienka
Ema Fröhlichová, Stará Ľubovňa
Mária Glittová, Košice
Marek Jaroš, Stará Ľubovňa
Mária Veronika Jenčová/Cmarová
Iveta Kloptová, Ružomberok
Adam Kollár, Stará Ľubovňa
Margita Kuchčáková, Orliče
Barbora Langová, Stará Ľubovňa
Anna Lažová, Svidník
Lujza Lea Lavříková, Košice
Terézia Ondrušková, Podhradie
Barbora Plutová, Stará Ľubovňa
Júlia Rakovská, Smolenice
Emma Tomková, Stará Ľubovňa

Dráma

Martna Baňasová, Ľubotice
Štefan Šimko, Hrabušice

Próza

Katarína Borecká, Bratislava
Judita Jurčová, Nové mesto nad Váhom
Edita Jurčová, Nové mesto nad Váhom
Jana Levčíková - Cigániková, Slovenský Grob
Marek Locek, Brezno
Simona Martonková, Topoľčany
Lenka Mihová, Kežmarok
Jozef Mydla, Prešov
Jana Pierová, Podsadek
Barbora Porčogošová, Košice
Hana Vorobelová, Prešov
Andrea Zubatá, Jacovce

Detskí prispievatelia

Barbora Andiľová, Ľubotice
Alexandra Bieleková, Stankovce, ZŠ Sečovce
Bernadeta Barnovská, Stará Ľubovňa
Soňa Čandíková, Stará Ľubovňa
Sofia Mária Danielovičová, Stará Ľubovňa
Liliana Fabianová, Prešov
Petra Hečková, Ľubotice
Johanka Holotňáková, Stará Ľubovňa
Nela Holíková, Stará Ľubovňa
Andrej Hrabovecký, Prešov
Nela Chovancová, Stará Ľubovňa

Marianna Ibrahimí, Topoľčany
Elie Ivančová, Prešov
Eliška Jeleňová, Stará Ľubovňa
Ema Jeleňová, Stará Ľubovňa
Agáta Kollárová, Hrabušice
Šimon Komara, Prešov
Mária Kušnírová, Prešov
Lenka Melcherová, Stará Ľubovňa
Zoja Zuzana Mertová, Prešov
Ema Michelčíková, Prešov
Katarína Petrovská, Kapušany, ZŠ Ľubotice
Maxim Jozef Písarčík, Stará Ľubovňa
Ema Rusiňáková, Stará Ľubovňa
Lenka Starinská, Stará Ľubovňa
Tina Strenková, Stará Ľubovňa
Anežka Ščurková, Stará Ľubovňa
Daniela Šlezingerová, Kapušany
Anna Šoltésová, Prešov
Klaudia Šprochová, Stará Ľubovňa
Natália Točeková, Stará Ľubovňa

XXVI. GORAZDOVHO LITERÁRNEHO PREŠOVA

Vyhlasovatelia súťaže:

Prešovský samosprávny kraj

Divadlo Jonáša Záborského – útvar osvetovej činnosti, Prešov

Gréckokatolícke arcibiskupstvo, Prešov

Spoločnosť svätého Gorazda, Bratislava

Spoluvyhlasovatelia súťaže:

Cyrlometodská spoločnosť, Bratislava

Spolok slovenských spisovateľov, Bratislava

Gorazdus, n. o., Prešov

Knižnica P. O. Hviezdoslava, Prešov

Matica slovenská, Martin

Oblasťná rada Matice slovenskej, Prešov

Rada Konferencie biskupov Slovenska pre vedu, vzdelanie a kultúru,

Bratislava

Spolok svätého Cyrila a Metoda, Michalovce

Spolok svätého Vojtecha, Trnava

Svetové združenie Slovákov v zahraničí, Bratislava